

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

(Trích “Khối vuông rubic”)

Thanh Thảo

“Khi tôi chết hãy chôn tôi với cây đàn”

PH.G. LOR-CA

HOẠT ĐỘNG I: HƯỚNG DẪN HỌC SINH TÌM HIỂU BÀI

HƯỚNG DẪN CỦA GV

HOẠT ĐỘNG TƯ HỌC CỦA HS

Câu 1: Bài thơ viết theo thể tự do thiết lập cấu tứ trên dòng thơ cảm xúc mãnh liệt về cái chết bi thảm của Lor-ca. Để nắm bắt mạch cảm xúc chính hãy đọc kĩ và tìm khả năng gợi liên tưởng của các hình ảnh từ: tiếng đàn bọt nước, áo choàng đỏ gắt,...

Câu 2: Hình tượng tiếng đàn trong bài thơ mang ý nghĩa ẩn dụ gì?

HOẠT ĐỘNG II – ĐỌC HIỂU VĂN BẢN

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

(Trích “Khối vuông rubic”)

Thanh Thảo

“Khi tôi chết hãy chôn tôi với cây đàn”

PH.G. LOR-CA

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

I . Tìm hiểu chung:

1. Tác giả:

- Thanh Thảo tên khai sinh là Hồ Thành Công, sinh năm 1946. Quê ở huyện Mộ Đức, tỉnh Quảng Ngãi.

- Ông thuộc thế hệ nhà thơ trẻ trưởng thành trong những năm chống Mỹ.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

- Thanh Thảo được công chúng đặc biệt chú ý bởi những bài thơ và trường ca mang diện mạo độc đáo viết về chiến tranh và thời hậu chiến.

- Thơ Thanh Thảo là tiếng nói của người trí thức nhiều suy tư, trăn trở về các vấn đề của xã hội và thời đại

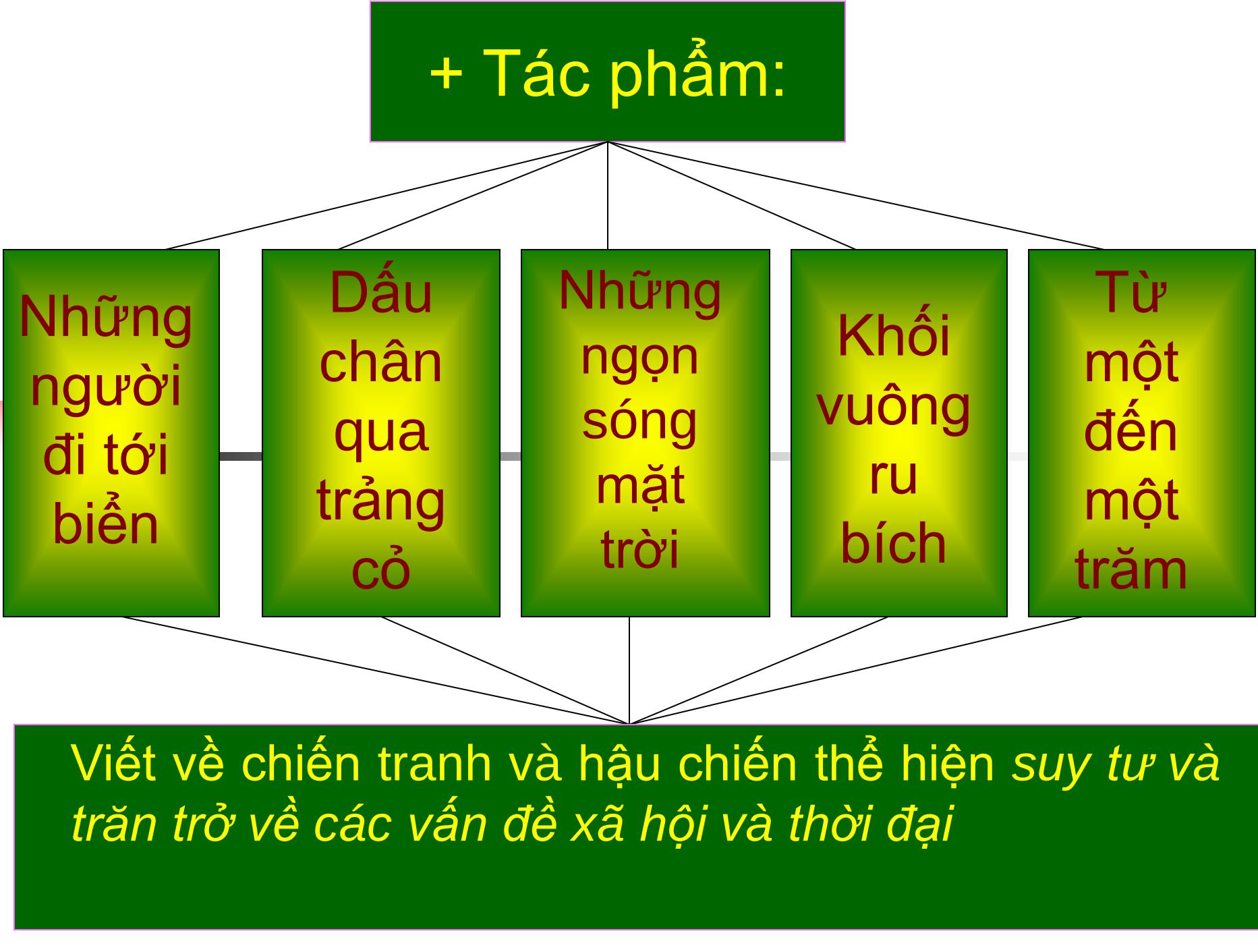
ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

- Ông muốn cuộc sống phải được cảm nhận và thể hiện ở bề sâu nên khước từ lối biểu đạt dễ dãi.

- Ông là một trong số những cây bút đi đầu trong việc tìm tòi khám phá, sáng tạo tìm cách biểu đạt mới qua hình thức câu thơ tự do, đem đến một mỹ cảm hiện đại cho thơ bằng thi ảnh và ngôn từ mới mẻ.

+ Tác phẩm:

Những
người
đi tới
biển

Dấu
chân
qua
trắng
cỏ

Những
ngọn
sóng
mặt
trời

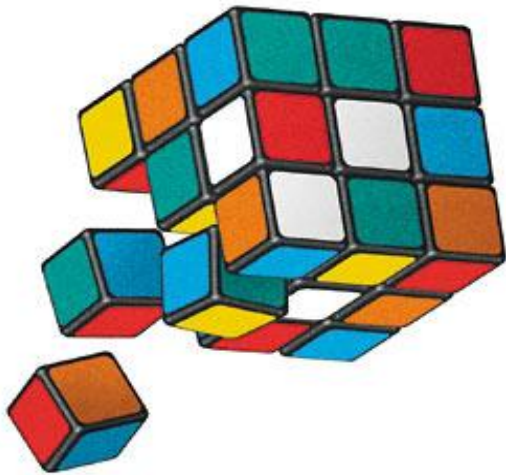
Khối
vuông
ru
bích

Từ
một
đến
một
trăm

Viết về chiến tranh và hậu chiến thể hiện *suy tư* và *trăn trở* về các vấn đề xã hội và thời đại

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

2. Tác phẩm:

Cấu
trúc
ru-bich

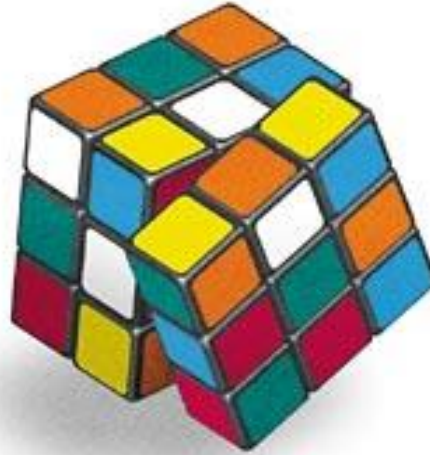
Cấu
trúc
thơ

Mô hình mở
phá bỏ khuôn mẫu, giải
phóng cảm xúc và
tưởng tượng

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

2. Tác phẩm:

a. Xuất xứ:

- Rút từ tập thơ "*Khối vuông ru bích*" (1985).
- Là tác phẩm tiêu biểu cho tư duy thơ Thanh Thảo: Giàu suy tư, mãnh liệt và phóng túng trong cảm xúc, ít nhiều nhuộm màu sắc tượng trưng và siêu thực.

NHAN ĐỀ

- Đàn ghi ta

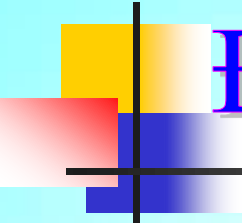

một nhạc cụ truyền
thống của đất nước
Tây Ban Nha

của Lor - ca

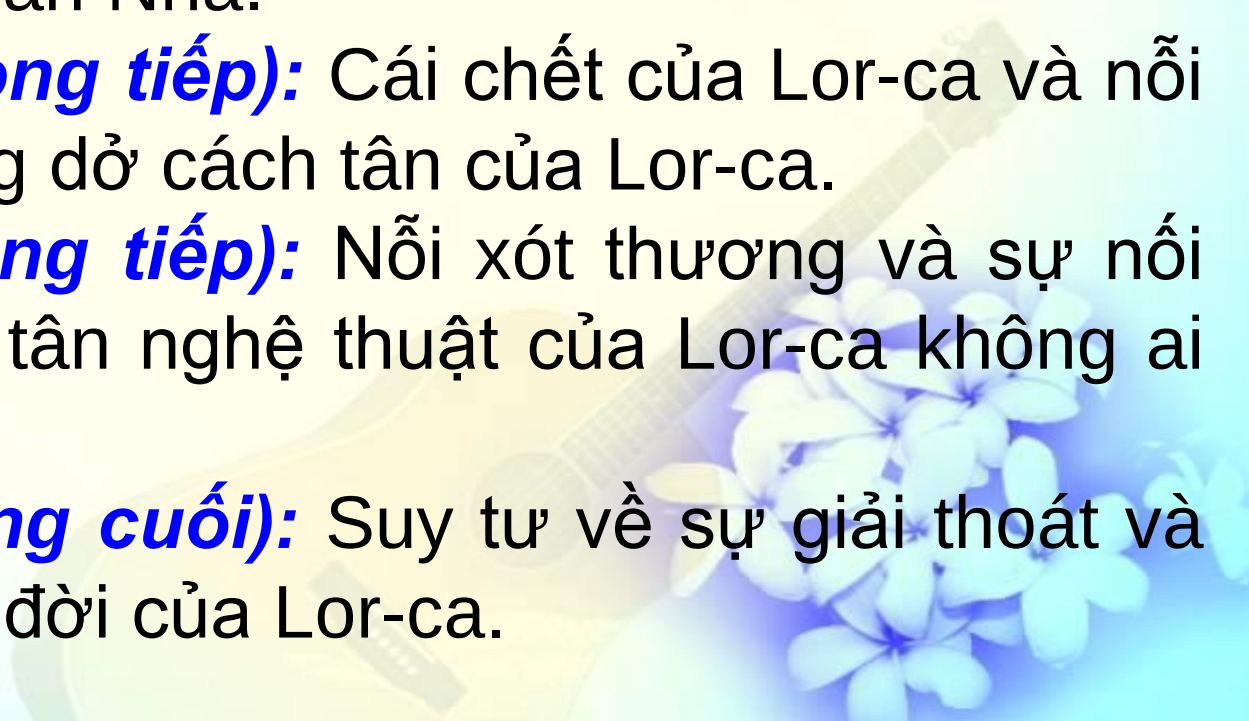
Nghệ sĩ cách tân nghệ thuật
Người chiến sĩ chống phát xít

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

b. Bố cục:

4 đoạn

- **Đoạn 1 (6 câu đầu):** Hình ảnh Lor-ca, con người tự do, nghệ sĩ cách tân trong khung cảnh chính trị và nghệ thuật Tây Ban Nha.
 - **Đoạn 2 (12 dòng tiếp):** Cái chết của Lor-ca và nỗi xót xa về sự dang dở cách tân của Lor-ca.
 - **Đoạn 3 (4 dòng tiếp):** Nỗi xót thương và sự tiếc những cách tân nghệ thuật của Lor-ca không ai tiếp tục.
 - **Đoạn 4 (9 dòng cuối):** Suy tư về sự giải thoát và cách giã từ cuộc đời của Lor-ca.
-

- **Lorca:** một nghệ sĩ đa tài, một nhân cách cao đẹp, một số phận oan khuất.

Firma del alumno.

Federico García Lorca

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

- **Một thiên tài:** nhà thơ, nhạc sĩ, nhà viết kịch, nhà hoạt động sân khấu người Tây Ban Nha - đại diện cho tinh thần tự do và khát vọng cách tân nghệ thuật của thế kỷ XX.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

- **Một nhân cách cao đẹp:** Nhà thơ hiện đại yêu nhạc dân gian, dùng tiếng đàn ghi ta để giải bày nỗi đau buồn và khát vọng yêu thương của nhân dân, dám dũng cảm đấu tranh với một nền chính trị độc tài, nền nghệ thuật già nua, bảo thủ.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

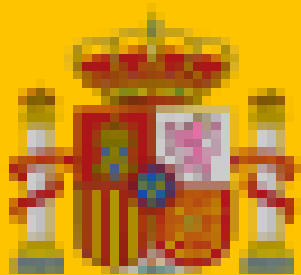

- Một số phận đầy oan khuất: kẻ thù tàn nhẫn lên thủ tiêu ông, nhiều người không hiểu hết sự hy sinh cao cả của ông.

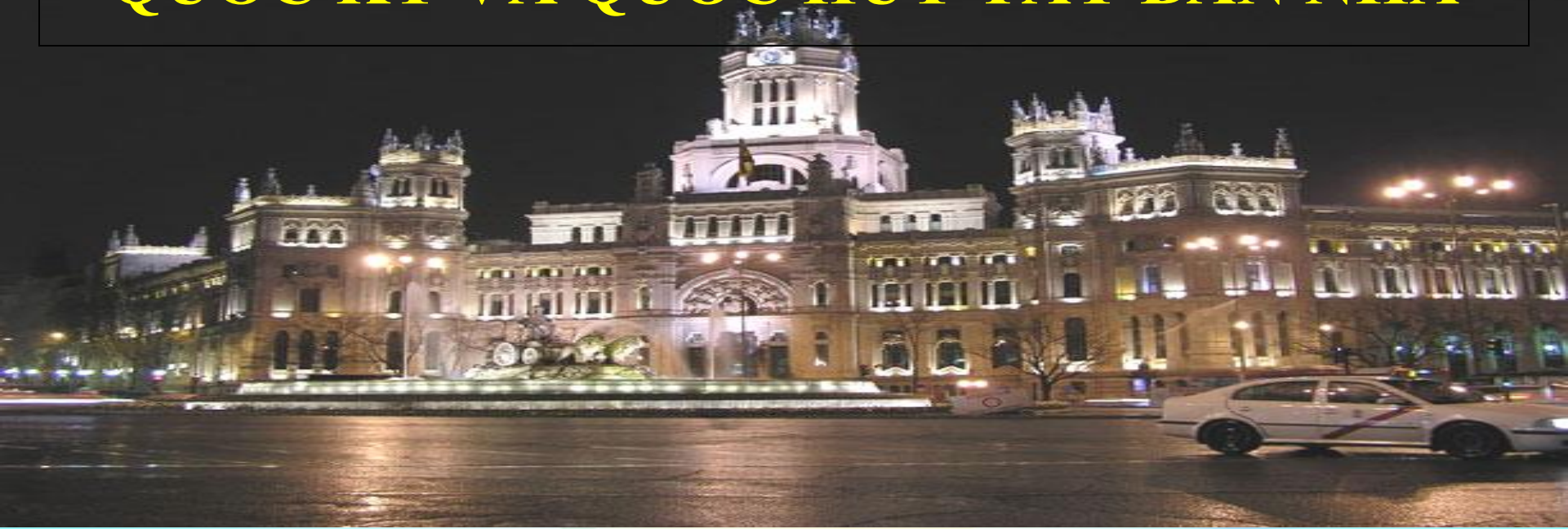

Bản đồ nước Tây Ban Nha

QUỐC KỲ VÀ QUỐC HUY TÂY BAN NHA

Thủ đô Tây Ban Nha

Thủ đô Tây Ban Nha về đêm

Thánh đường Sagrada Familia – biểu tượng của đất nước Tây Ban Nha

Đất nước Tây Ban Nha

Bảo tàng Gugenhem

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

Vũ điệu Di gan

Đấu bò tốt

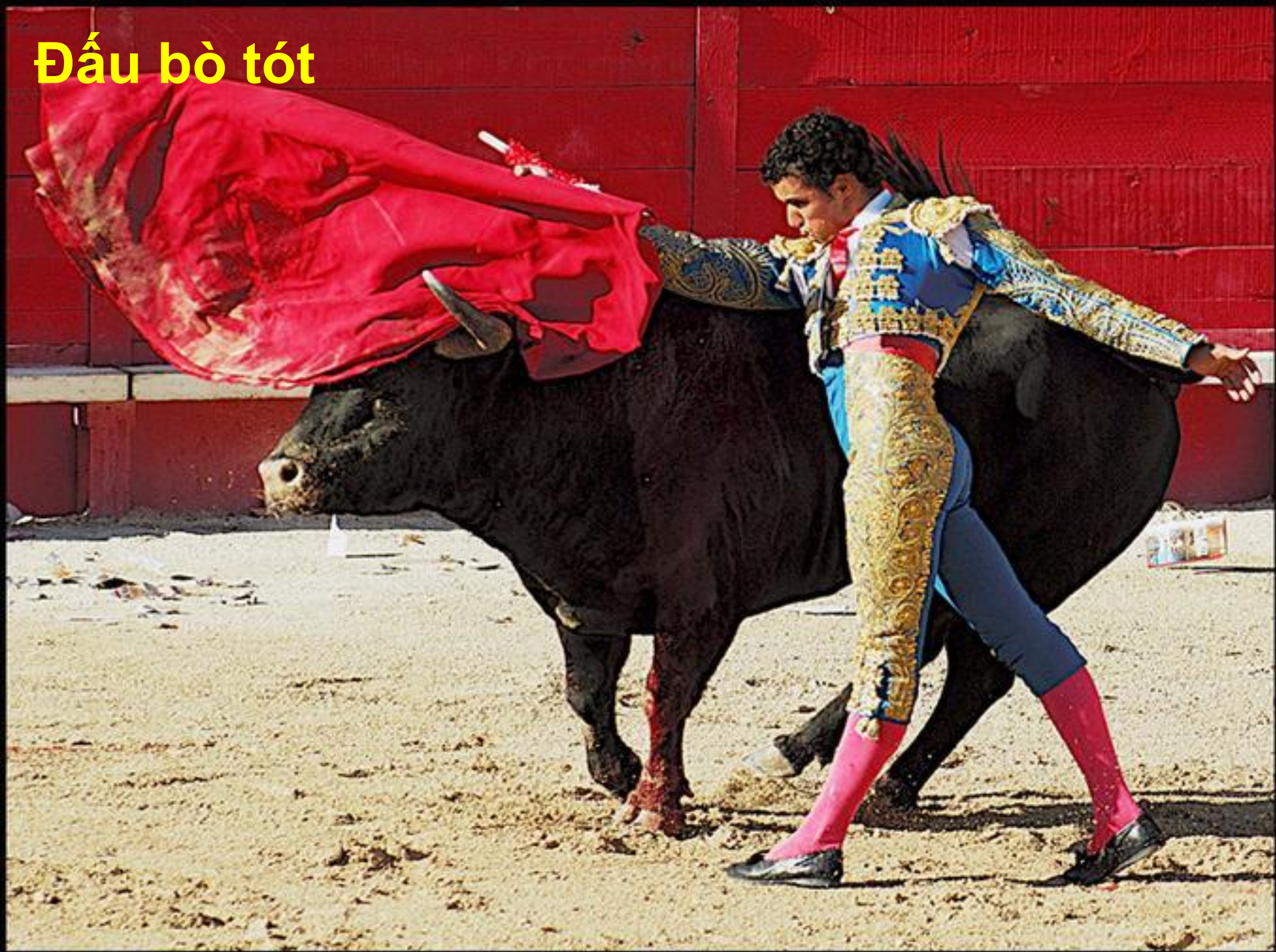
Đấu bò tốt

Đấu bò tốt

Đấu bò tốt

Đấu bò tốt

Đấu bò tốt

Đấu bò tốt

Thủ đô Tây Ban Nha về đêm

Thủ đô Tây Ban Nha về đêm

Nghệ sĩ hát dạo trên đường phố Tây Ban Nha

Hoa li la

Lor- ca và nền âm nhạc Tây Ban Nha

Nhà hát García Lorca

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

II. Đọc - hiểu văn bản:

1. Hình tượng Lor-ca trong bối cảnh chính trị và nghệ thuật Tây Ban Nha:

a. Hình tượng Lor-ca được tác giả miêu tả trên khung cảnh văn hoá và chính trị Tây Ban Nha:

- Bài thơ mở ra với những tiếng đàn:

*“những tiếng đàn bọt nước
Tây Ban Nha áo choàng đỏ gắt”*

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

II. Đọc - hiểu văn bản:

1. Hình tượng Lor-ca trong bối cảnh chính trị và nghệ thuật Tây Ban Nha:

+ Một liên tưởng so sánh lạ và rất gợi cảm: *“những tiếng đàn bọt nước”*

→ tiếng ghi ta trong trẻo, bong bênh như bọt nước, mong manh lan tỏa trong không gian

→ tiếng ghi ta như có linh hồn, có số phận mỏng manh, ngắn ngủi, dễ vỡ.

+ Hình ảnh “áo choàng đỏ gắt”:

→ Gợi nhớ đến môn đấu bò tót - một hoạt động văn hoá tiêu biểu và nổi tiếng ở đất nước Tây Ban Nha;

→ Gợi liên tưởng đến một đấu trường đặc biệt:

- . đấu trường giữa khát vọng dân chủ của công dân Lor-ca với nền chính trị độc tài.
- . đấu trường giữa khát vọng cách tân của chàng nghệ sĩ Lor-ca với nền nghệ thuật già nua đương thời.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

- Một câu thơ rất lạ, chỉ toàn có âm thanh:

“li-la li-la li-la”

→ âm thanh mô phỏng tiếng đàn; tác giả mô phỏng một dáng điệu, một phong thái, một tâm hồn tự do phóng khoáng, đang đánh đàn giữa đất trời Tây Ban Nha tươi đẹp, menh mông.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

=> Như thế, chỉ cần hai thứ trên người: một cây đàn ghi ta với những giai điệu mênh mông, quyến rũ và một chiếc áo choàng đỏ trên lưng ngựa là trở thành một con người của Tây Ban Nha, con người của một đất nước vừa rất nghệ sĩ vừa quả cảm.

b. Những nét nổi bật trong hình tượng Lor-ca:

- Hình ảnh con người trong câu thơ cũng chính là hình ảnh của Lor-ca:

*“đi lang thang về miền đơn độc
với vầng trăng chênh choáng
trên yên ngựa mỗi mòn”*

+ Những hình ảnh gợi lên nỗi buồn và sự cô đơn:
con người thì **lang thang**, không gian thì **đơn độc**,
vàng trắng thì **chénh choáng**, yên ngựa thì **mỗi mòn**.

+ Hình ảnh người nghệ sĩ "**lang thang**", "**đơn độc**", ngồi trên "**yên ngựa mỗi mòn**" → sự mong manh, cô độc của người nghệ sĩ thiên tài giàu cách tân nghệ thuật giữa bối cảnh chính trị độc tài của bọn phát xít Phrăng-cô.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

2. Cảm xúc của tác giả về cái chết oan khuất, bi phần của Lor-ca:

- Không còn hình ảnh tiếng đàn vừa buồn bã và cô đơn nữa:

*“Tây Ban Nha
hát nghêu ngao
bỗng kinh hoàng
áo choàng bê bết đỏ”*

+ **“bỗng kinh hoàng”**: 3 tiếng ngắn ngủi → đặc tả trạng thái bất ngờ, sửng sốt

+ Một sự thay đổi ghê gớm: **“áo choàng đỏ gắt”** – **“áo choàng bê bết đỏ”**

Federico García Lorca

→ Cái “áo choàng đỏ gắt” của người dũng sĩ đấu bò giờ đã trở thành “áo choàng bê bết đỏ”, màu đỏ của máu nơi pháp trường.

→ Đất nước Tây Ban Nha dũng sĩ, nghệ sĩ đã bị thay đổi bởi sự hung hãn của chế độ độc tài.

- Còn lại trên đất nước ấy là bức tranh bi thảm:

*“Lor-ca bị điệu về bãi bắn
chàng đi như người mộng du”*

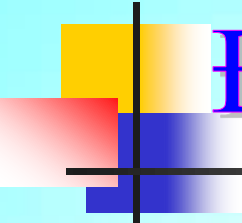
+ Hoảng sợ trước sự phản kháng của Lor-ca, bọn độc tài phát xít Phrăng – cô đã vội vã giết chết người chiến sĩ của sự tự do, người nghệ sĩ của sự cách tân.

+ Chàng trai đơn độc đi trong một không gian khác, một miền khác: bãi bắn

+ Khi "bị điệu về bãi bắn", Lor-ca "kinh hoàng, đi như người mộng du"
→ vì không ngờ cái chết lại đến với mình sớm như thế và bất ngờ như thế, khi mọi ý tưởng cho nền nghệ thuật, cho tương lai đất nước mới chỉ bắt đầu.

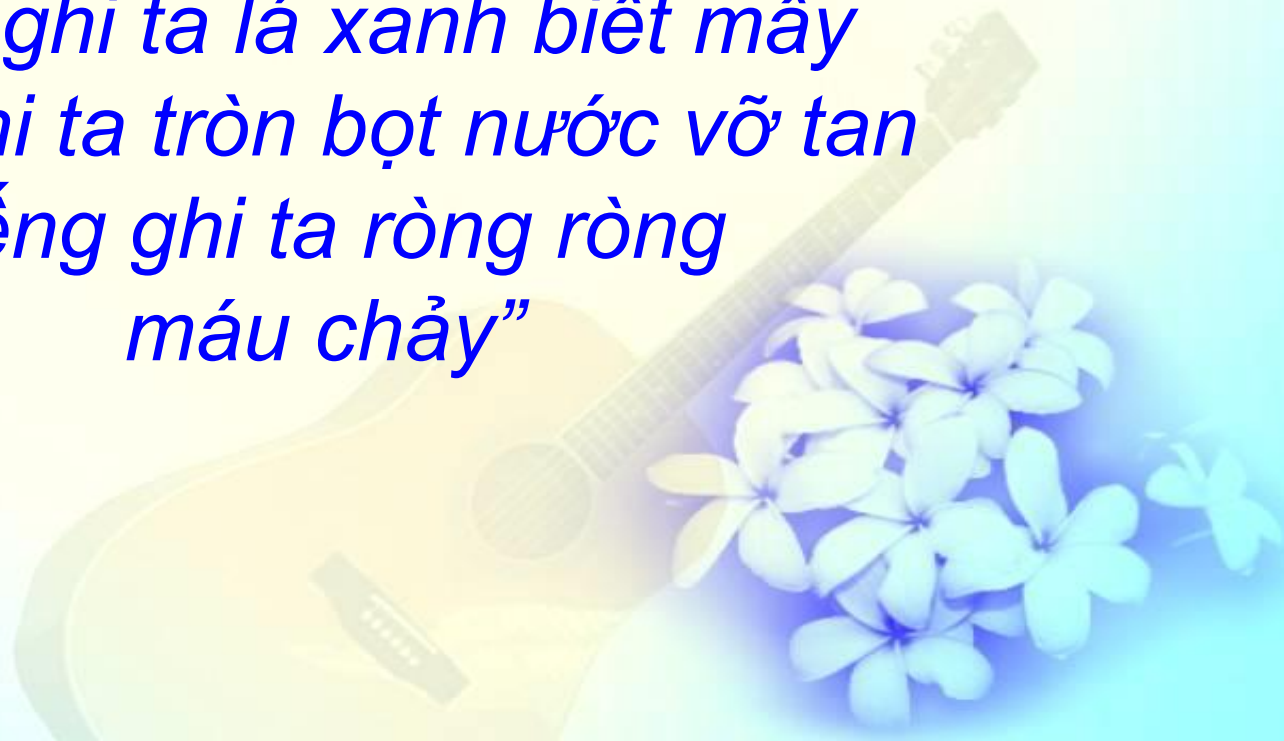

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

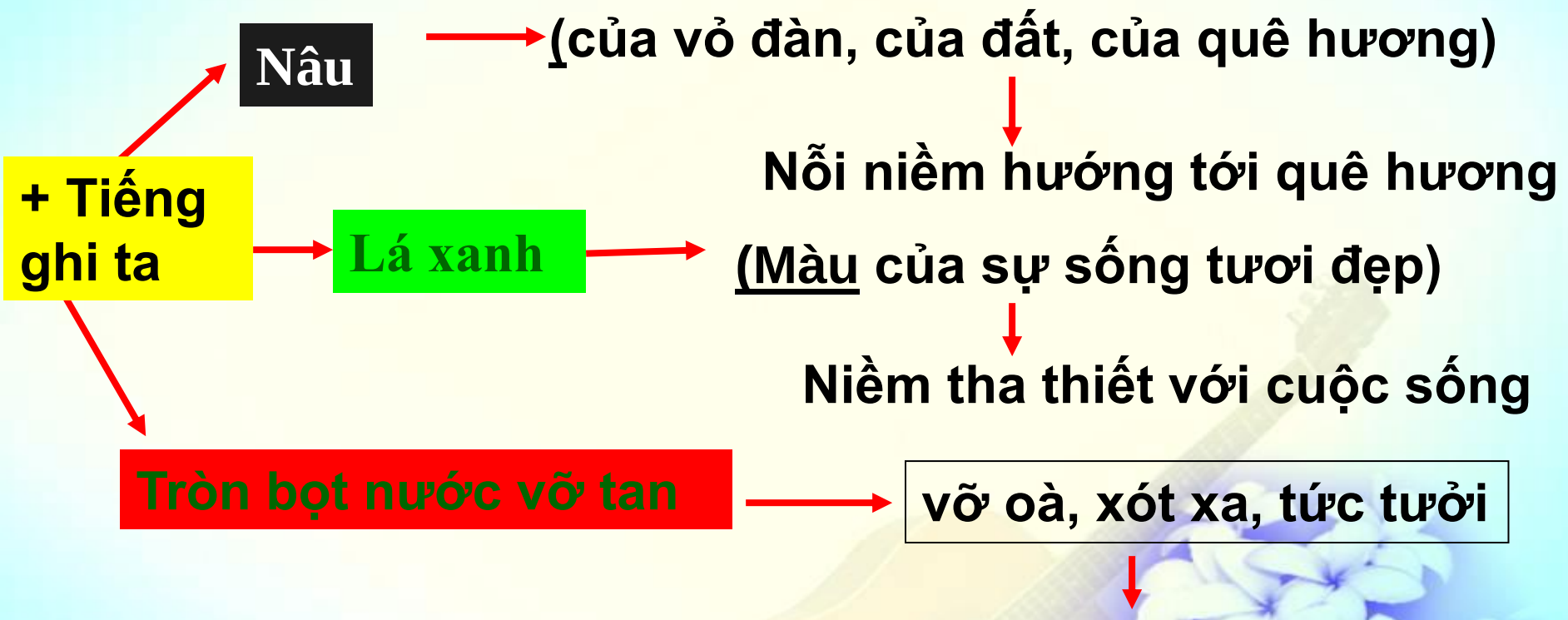
- Lor-ca chết, mọi thứ của Tây Ban Nha cũng vỡ tan:

*“tiếng ghi ta nâu
bầu trời cô gái ấy
tiếng ghi ta lá xanh biết mấy
tiếng ghi ta tròn bọt nước vỡ tan
tiếng ghi ta ròn ròn
máu chảy”*

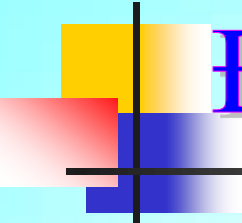

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

+ Tác giả sử dụng lối biểu đạt tượng trưng, chuyển đổi cảm giác:

tất cả nay chỉ còn lại "*tiếng ghi ta ròn ròn / máu chảy*"
(tiếng ghi ta từ cái chết của Lor-ca, của Tây Ban Nha đau thương)

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

+ Tác giả sử dụng lối biểu đạt tượng trưng, chuyển đổi cảm giác:

o từ *tiếng ghi ta nâu* (của vỏ đàn, của đất, của quê hương) → *tiếng ghi ta lá xanh* (của cuộc sống Tây Ban Nha tươi đẹp) → *tiếng ghi ta tròn bọt nước / vỡ tan* (vỡ oà, xót xa, tức tưởi)

o tất cả nay chỉ còn lại *tiếng ghi ta ròn ròn / máu chảy* (tiếng ghi ta từ cái chết của Lor-ca, của Tây Ban Nha đau thương)

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

→ âm thanh của tiếng đàn được cảm nhận bằng màu sắc, hình khối, thành dòng máu chảy → những cảm nhận rất mới, rất độc đáo, phù hợp với hình tượng người nghệ sĩ Lor-ca.

+ Tiếng đàn ghi ta như nỗi lòng của Lor-ca lúc ấy:
"*Tiếng ghi ta nâu*" trầm tĩnh nghĩ suy → "*tiếng ghi ta lá xanh*"
thiết tha hi vọng → "*tiếng ghi ta tròn bọt nước vỡ tan*" → bàng
hoàng tức tưởi, "*tiếng ghi ta ròng ròng máu chảy*" → đau đớn
nghẹn ngào...

+ Câu thơ gãy đôi, tiếng đàn vỡ đôi, cuộc sống bị chém đứt:
*“tiếng nghi ta ròn ròn
máu chảy”*

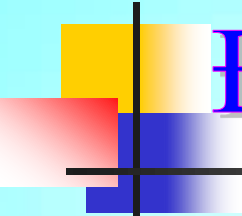
→ Đó cũng là dòng cảm xúc của Thanh Thảo:
căm phẫn, tiếc thương trước một nghệ sĩ thiên tài bị huỷ hoại
cuộc đời và sáng tạo nghệ thuật.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

3. Sự nuối tiếc của tác giả trước những cách tân nghệ thuật của Lor-ca không ai tiếp tục:

*“không ai chôn cất tiếng đàn
tiếng đàn như cỏ mọc hoang
giọt nước mắt vàng trắng
long lanh trong đáy giếng”*

- ***“không ai chôn cất tiếng đàn”***: câu thơ gợi nhớ di chúc của Lor-ca, cũng là lời đề từ của bài thơ: ***“Khi tôi chết, hãy chôn tôi với cây đàn”***:

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

+ Với Lor-ca, cây đàn là biểu tượng của nghệ thuật. Với Lor-ca, nghệ thuật là tình yêu, là lẽ sống, không thể xa rời nghệ thuật, ngay cả khi từ giã cõi đời

→ một người nghệ sĩ có tình yêu say đắm với nghệ thuật

+ Đàn ghi ta là biểu tượng đặc trưng cho đất nước Tây Ban Nha

→ Vì thế, câu thơ di chúc còn biểu hiện tình yêu tha thiết của Lor-ca với xứ sở quê hương.

ĐÀN GHITA CỦA LORCA

- Boóc-ghết là nhà văn vĩ đại nhất của Ấc – chen – ti – na. Ông được cả dân tộc tôn vinh là “biểu tượng văn hoá” của đất nước.
- Thế nhưng, năm 1963, có một nhà thơ Ba Lan tên là Gôm-brô-vích, khi chia tay các nhà văn trẻ Ấc – chen – ti – na (các nhà văn đàn em của Boóc-ghết) để đi Châu Âu, đã đứng rên boong tàu và thét lớn: *"Hỡi tuổi trẻ, hãy giết chết Boóc-ghết"*.
- Câu nói tưởng đùa cợt nhưng lại chứa đựng một thông điệp quan trọng: *hãy dũng cảm vượt qua các thần tượng cũ để làm nên cái mới*.
- Nhưng câu nói này còn có ý nghĩa khác: *Khi đã làm xong nhiệm vụ của mình và sức sáng tạo đã hết, phải biết lui vào quá khứ để những thế hệ mới họ tự do làm ra cái mới, đừng để cái bóng của mình đè mãi xuống tương lai*.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

+ Nhưng Lor-ca sinh ra không phải để nói những điều đơn giản. Lời di chúc cũng thể hiện sự thấu hiểu của Lor-ca về quy luật sáng tạo và ước nguyện được tiếp tục:

- o Là nhà cách tân nghệ thuật, Lor-ca biết thi ca của mình một ngày nào đó sẽ áng ngữ, ngăn cản những người đến sau trong sáng tạo nghệ thuật

- o Di chúc lại căn dặn thế hệ sau cần phải biết chôn vùi nghệ thuật của ông để vươn tới.

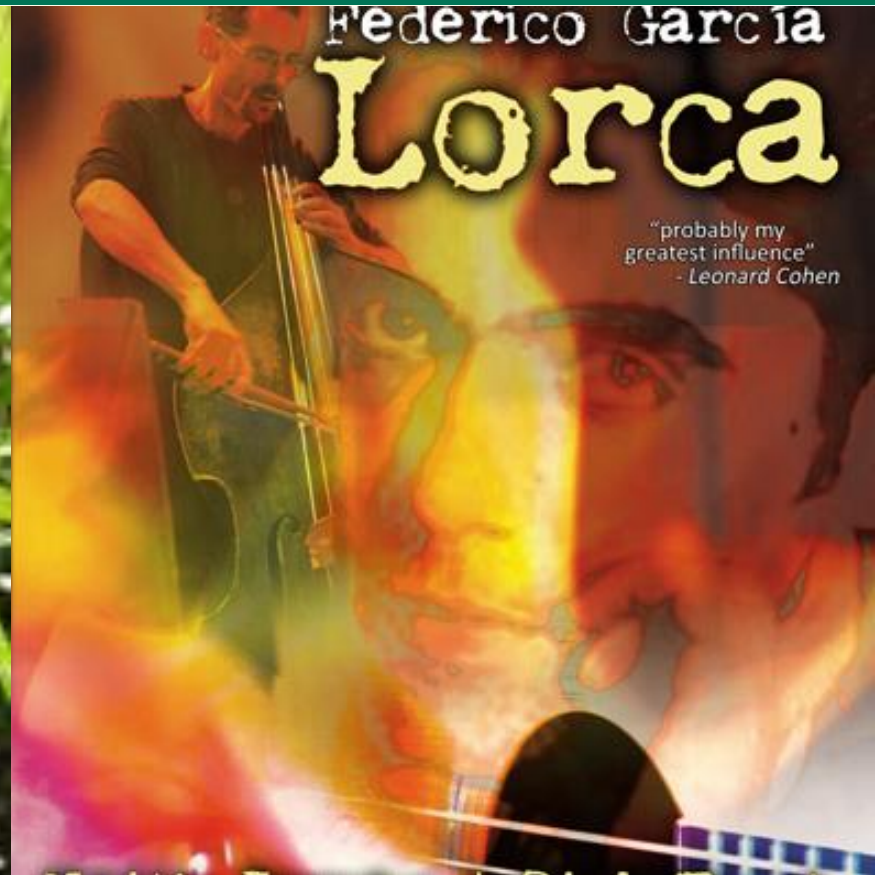
- Tác giả nói lên nỗi lòng của Lor-ca khi người ta không hiểu được thông điệp trong lời di chúc của ông:
*“không ai chôn cất tiếng đàn
tiếng đàn như cỏ mọc hoang”*

+ Tác giả xót tiếc cho nền nghệ thuật của Tây Ban Nha:
Tiếng đàn (biểu tượng của nghệ thuật, của khát vọng
cách tân) như cỏ mọc hoang
→ Khi Lor-ca đã chết, nghệ thuật Tây Ban Nha thiếu
vắng người dẫn đường
→ hành trình cách tân của Lor-ca dang dở, không ai tiếp
tục

+ Thủ pháp so sánh: "tiếng đàn như cỏ mọc hoang": Vì người ta không "chôn cất tiếng đàn" nghệ thuật (cũ) nên tiếng đàn tràn lan "như cỏ mọc hoang"
→ có sức sống mãnh liệt, lan tỏa như cỏ dại
→ Nghệ thuật Lor-ca bất tử, tiếng đàn, tâm hồn của ông sống mãi.

- Hai câu thơ tiếp theo có sự kết hợp giữa hình ảnh tả thực và tượng trưng:

*“giọt nước mắt vàng trắng
long lanh trong đáy giếng”*

+ *“vàng trắng”*: vừa là hình ảnh thực, vừa tượng trưng cho nghệ thuật

+ *“giọt nước mắt”, “đáy giếng”*: những hình ảnh hoán dụ nói về Lor-ca

→ Hai câu thơ thể hiện nỗi thất vọng, nỗi buồn của Lor-ca vì không ai hiểu di chúc của ông → nỗi buồn trong sáng, cao đẹp của người nghệ sĩ chân chính.

+ Nỗi xót thương trước cái chết của một thiên tài đọng lại thành những hình ảnh mang tính tượng trưng thật đẹp mà cũng thật buồn:

giọt nước mắt—vàng trắng—long lanh trong đáy giếng

→ Hai câu thơ thể hiện nỗi thất vọng, nỗi buồn của Lor-ca vì không ai hiểu di chúc của ông → nỗi buồn trong sáng, cao đẹp của người

→ Những hình ảnh được viết theo lối sắp đặt, tạo nên hệ thống hình ảnh trùng phức, giao thoa: Vàng trắng nơi giếng nước như giọt nước mắt khổng lồ, nước mắt sáng trong như vàng trắng bất tử nghệ sĩ chân chính.

→ Vàng trắng soi đáy giếng long lanh như giọt nước mắt tiếc thương, kính trọng, ngưỡng mộ của người nghệ sĩ phương Đông trước cái chết của một thiên tài,

4. Suy tư về cuộc giải thoát và cách giã từ của Lor-ca:

*“đường chỉ tay đã đứt
dòng sông rộng vô cùng
Lor – ca bơi sang ngang
trên chiếc ghi ta màu bạc”*

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

- Đoạn thơ có nhiều hình ảnh ẩn dụ và tượng trưng:

+ “*đường chỉ tay đã đứt*” :

chỉ số phận nghiệt ngã, định mệnh ngăn ngui của Lor-ca, ông mất khi vừa tròn 38 tuổi.

+ “*dòng sông*”, “*chiếc ghi ta màu bạc*”:

tượng trưng cho cõi chết, nơi siêu thoát.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

+ Hình ảnh "*Lor – ca bơi sang ngang - trên chiếc ghi ta màu bạc*" tượng trưng cho sự nghiệp bất tử của Lor-ca

o "*Chiếc ghi ta màu bạc*" tượng trưng cho con thuyền nghệ thuật tuyệt vời của ông.

o Con thuyền ấy vượt qua được "*dòng sông rộng vô cùng*" của cuộc đời, của thời gian để khẳng định sự nghiệp của ông là bất tử.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

- Những hình ảnh biểu tượng:

*“chàng ném lá bùa cô gái
Di – gan
vào xoáy nước
chàng ném trái tim mình
vào lặng yên bất chợt”*

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

- + "lá bùa cô gái Di – gan": vật hộ mệnh của người Tây Ban Nha.
- + Nhưng Lor-ca là con người xem thường hiểm nguy và cái chết: chàng không cần sử dụng lá bùa hộ mệnh ấy, ông đã ném nó vào "xoáy nước", sẵn sàng đón nhận cái chết trên con đường đấu tranh.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

+ Cách nói ***”chàng ném trái tim mình – vào lặng yên bất chợt”***: ông đi vào cõi lặng yên, cõi trường sinh và trở nên bất tử trong lòng nhân dân mình.

+ Động từ ***“ném”*** trong đoạn thơ được lặp lại 2 lần

→ thể hiện một hành động dứt khoát, kiên quyết → tâm thế, tư thế sẵn sàng đón nhận cái chết, quyết định từ bỏ thế giới để mở đường cho những cách tân nghệ thuật

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

→ Lor-ca ra đi thật đẹp, đúng với tinh thần, khí phách của một chiến sĩ dũng cảm đấu tranh vì tự do, một nghệ sĩ dũng cảm của tinh thần cách tân nghệ thuật.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

5. Ý nghĩa của hình tượng tiếng đàn trong bài thơ:

Câu thơ “li la - li la- li la” được lấy lại ở phần đầu và cuối bài thơ

HOA TỬ ĐÌNH HƯƠNG

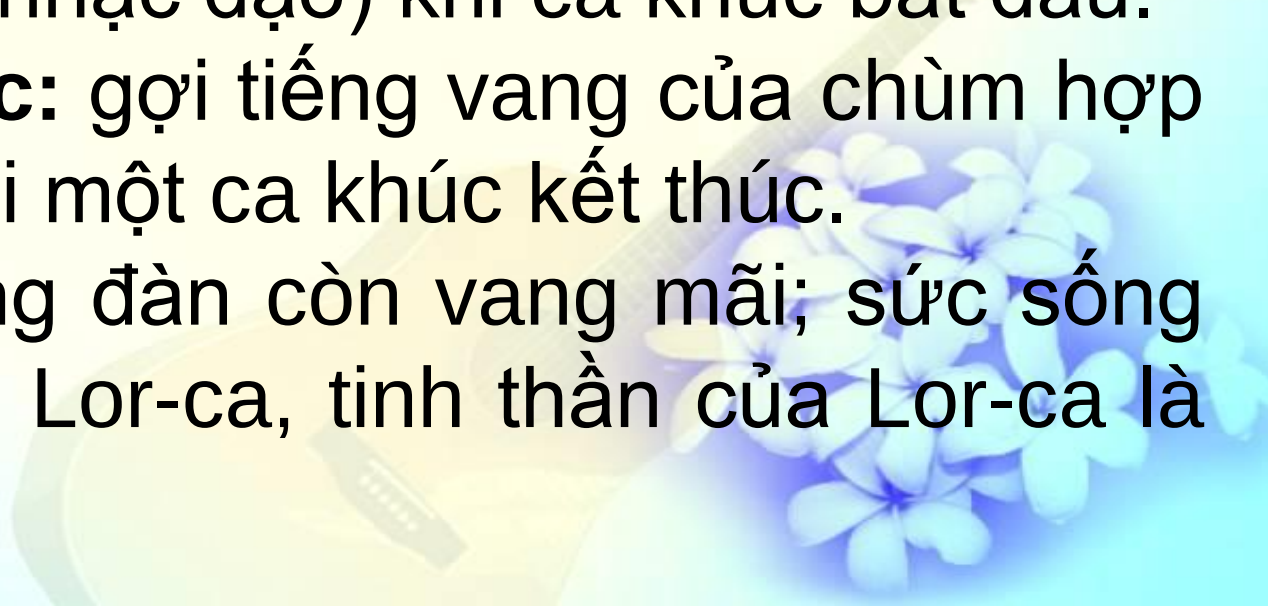
ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

5. Ý nghĩa của hình tượng tiếng đàn trong bài thơ:

Câu thơ “li la - li la- li la” được lấy lại ở phần đầu và cuối bài thơ

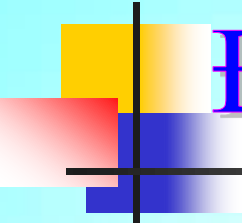
- **Phần đầu:** Gợi liên tưởng tiếng vang của chùm hợp âm (nhạc dạo) khi ca khúc bắt đầu.
 - **Phần kết thúc:** gợi tiếng vang của chùm hợp âm vĩ thanh khi một ca khúc kết thúc.
- linh hồn tiếng đàn còn vang mãi; sức sống của nghệ thuật Lor-ca, tinh thần của Lor-ca là bất tử.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

=> Sự tiếc thương hòa lẫn với sự mến mộ, tôn vinh, cảm phục, tri âm của tác giả.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

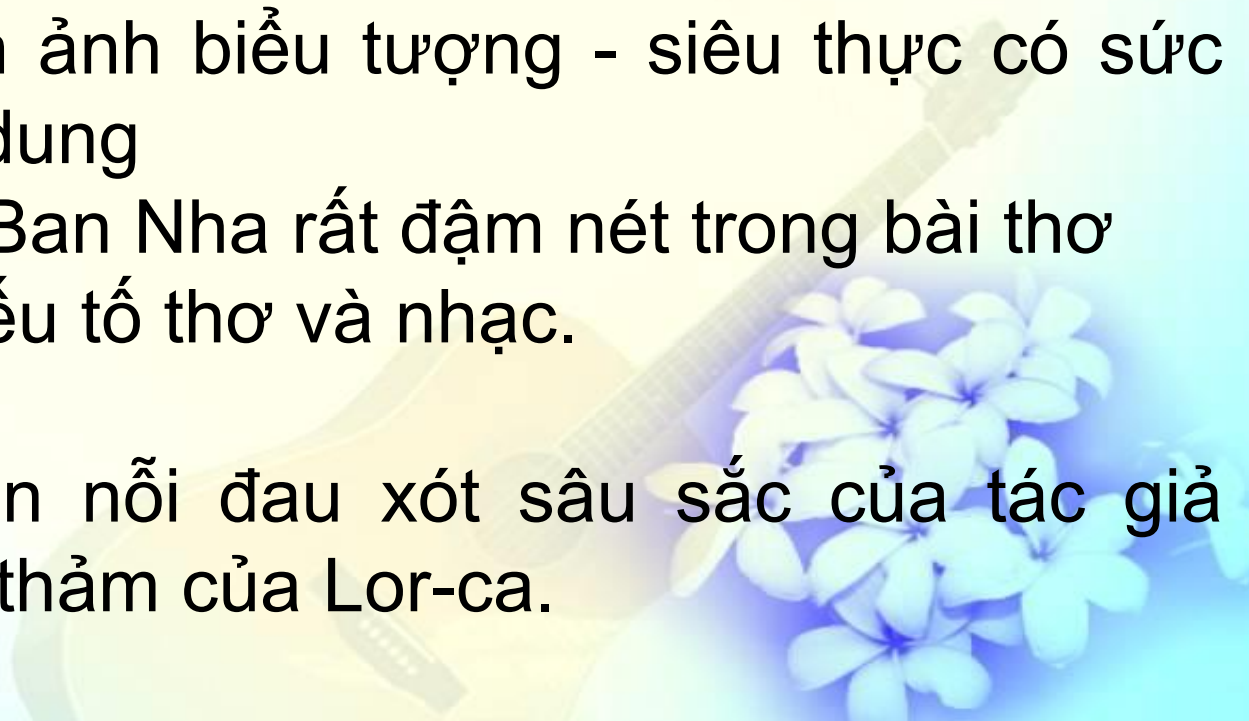
III. Tổng kết: Ghi nhớ (SGK)

- Nghệ thuật:

- + Thể thơ tự do, không dấu câu, không dấu hiệu mở đầu, kết thúc.
- + Sử dụng hình ảnh biểu tượng - siêu thực có sức chứa lớn về nội dung
- + Màu sắc Tây Ban Nha rất đậm nét trong bài thơ
- + Kết hợp hai yếu tố thơ và nhạc.

- Nội dung:

Bài thơ thể hiện nỗi đau xót sâu sắc của tác giả trước cái chết bi thảm của Lor-ca.

ĐÀN GHI TA CỦA LORCA

HOẠT ĐỘNG III

LUYỆN TẬP

Firma del alumno.

Federico Garcia Lorca

Nêu cảm nhận của anh (chị) về hình ảnh của LORCA được thể hiện qua bài thơ “Đàn ghi ta của Lorca” của nhà thơ Thanh Thảo ?